

§ Monitor Prawny Dyrektora

MIESIĘCZNIK DYREKTORA SZKOŁY

ISSN 1732-8470

ORGANIZACJA KSZTAŁCENIA, WYCHOWANIA I OPIEKI

Nowe kierunki polityki oświatowej w roku szkolnym 2012/2013

Trzy podstawowe kierunki polityki oświatowej państwa ustalone na bieżący rok szkolny są odpowiedzią na istotne problemy, które ostatnio uwidoczniły się w systemie edukacji. Minister edukacji chce także zaakcentować projekcyjny charakter reformy programowej w szkołach ponadgimnazjalnych.

Polityka oświatowa państwa obejmuje całokształt zagadnień dotyczących szkolnictwa, organizacji procesu nauczania oraz metod kształcenia i wychowania. Za realizację tej polityki z ramienia rządu odpowiada minister edukacji.

Zadania i kompetencje w zakresie polityki oświatowej są zdecentralizowane, wykonują je kuratorzy oświaty, każdy na obszarze swojego województwa. Minister edukacji jest tu koordynatorem, w szczególności nadzoruje i koordynuje wykonywanie nadzoru pedagogicznego. Aby mimo decentralizacji polityka oświatowa była spójna, ustawa o systemie oświaty upoważniła ministra edukacji do ustalania podstawowych kierunków polityki oświatowej państwa, w tym zadań z zakresu nadzoru pedagogicznego (art. 35 ust. 2 pkt 1).

cd. na s. 4 →

SPIS TREŚCI

Aktualności prawne

Nowe ustawy	2
Nowe rozporządzenia	2
Projekty aktów prawnych	2

Zarządzanie w szkole

Kalendarium dyrektora szkoły – październik	3
Nowe kierunki polityki oświatowej w roku szkolnym 2012/2013	1, 4
Zasady wykorzystywania utworów w działalności szkolnej	6

Organizacja kształcenia, wychowania i opieki

Nowe rozporządzenie w sprawie podstawy programowej	8
--	---

Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim	9
Mobbing z uwzględnieniem aktualnego orzecznictwa	11
Przedawnienie roszczeń ze stosunku pracy	13

Finanse i majątek

Dotacje dla szkół niepublicznych po zmianie ustawy o systemie oświaty	14
Zmiana wysokości zasiłków rodzinnych wpłynie na wysokość stypendium szkolnego	15

Orzecznictwo

Pytania i odpowiedzi

Szanowni Dyrektorzy!

„Monitor” w kolejnym już roku szkolnym będzie wspierał dyrektorów w procesie wprowadzania w szkołach nowych wymagań wymuszanych przez zmieniające się prawo. Część zmian ogłoszono już w Dzienniku Ustaw, ale kolejna porcja nowych lub znowelizowanych rozporządzeń jest na ostatnim etapie przygotowań do publikacji.

Zachęcam zatem do lektury artykułów, które pomogą rozwiązać wątpliwości związane z wykorzystywaniem utworów w działalności szkolnej, prowadzeniem zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz przedawnieniem roszczeń ze stosunku pracy. Polecam także interesujący artykuł na temat odpowiedzialności dyrektora z tytułu mobbingu.

Z okazji zbliżającego się Dnia Edukacji Narodowej życzę, wraz z całym zespołem „Monitora”, Państwu i wszystkim pracownikom szkoły zadowolenia i satysfakcji z pracy.

Andrzej Pery
Redaktor prowadzący

Od ponad 35 lat związany z oświatą, m.in. jako nauczyciel matematyki, edukator programu TERM, wicekurator oświaty w Warszawie, dyrektor Departamentu Doskonalenia Nauczycieli MEN, radny trzech kadencji – przewodniczący rady, zastępca burmistrza Gminy Warszawa-Bielany, a obecnie ekspert współpracujący z firmami szkolnymi.

Zapraszamy na stronę www.monitorszkoly.raabe.pl

Na stronie znajdą Państwo wzory dokumentów do edycji oraz archiwum numerów. Aby pobrać dokumenty, wystarczy się zalogować:

Login: edukacja Hasło: dyrektor Ważne do: 30 października 2012 r.

Ponad 100 wzorów dokumentów na
www.monitorszkoly.raabe.pl
Tylko dla prenumeratorów!

§ Nowe ustawy

- Ustawa z 27 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 979).
- Ustawa z 27 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o systemie informacji oświatowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 941).

§ Nowe rozporządzenia

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 31 sierpnia 2012 r. w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki artystyczne (Dz. U. z 2012 r. poz. 983).
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 23 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2012 r. poz. 983).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 28 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 982).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 28 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. z 2012 r. poz. 981).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 9 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przygotowania zawodowego młodych i ich wynagradzania (Dz. U. z 2012 r. poz. 980).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą (Dz. U. z 2012 r. poz. 967).
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 22 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu zadań realizowanych przez Agencję Rynku Rolnego związanych z wdrożeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej programu „Owoce w szkole” (Dz. U. z 2012 r. poz. 961).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 10 sierpnia 2012 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 959).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych gromadzonych w bazach danych oświatowych, zakresu danych identyfikujących podmioty prowadzące bazy danych oświatowych, terminów przekazywania danych między bazami danych oświatowych oraz wzorów wydruków zestawień zbiorczych (Dz. U. z 2012 r. poz. 957).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 9 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 956).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. z 2012 r. poz. 954).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowego programu szkolenia kandydatów na egzaminatorów, sposobu prowadzenia ewidencji egzaminatorów oraz trybu wpisywania i skreślania egzaminatorów z ewidencji (Dz. U. z 2012 r. poz. 945).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 14 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy dzieciom i uczniom w formie zasiłku losowego na cele edukacyjne w 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 940).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Zdrowia, Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Sprawiedliwości z 31 lipca 2012 r. w sprawie sposobu organizowania nauczania kościelnego, nabożeństw i wykonywania innych praktyk religijnych właściwych dla wyznania zielonoświątkowego dzieciom i młodzieży (Dz. U. z 2012 r. poz. 932).

§ Projekty aktów prawnych

- Projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych.
- Projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie organizacji kuratoriów oświaty.

Justyna Drabińska

Kalendarium dyrektora szkoły – październik

Data	Zadanie	Podstawa prawna	Komentarz
Do 3 października	Przekazanie baz danych oświatowych	Ustawa z 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2011 r. Nr 139, poz. 814 ze zm.).	Przekazanie baz danych oświatowych w systemie informacji oświatowej według stanu na 30 września 2012 r. (jeszcze w starym systemie SIO).
Do 4 października	Przekazanie oświadczeń o liczbie dzieci uczestniczących w programie „Owoce w szkole”	Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 22 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu zadań realizowanych przez Agencję Rynku Rolnego związanych z wdrożeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej programu „Owoce w szkole” (Dz. U. z 2012 r. poz. 961).	Wszystkie szkoły podstawowe, które uzyskały zatwierdzenie, przekazują dyrektorowi oddziału terenowego ARR oświadczenie zawierające określenie liczby dzieci w klasach I–III uczestniczących w programie w I semestrze.
Pierwsze dni października	Przyznanie nagród dyrektora nauczycielom i pracownikom niepedagogicznym	Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) – art. 39 ust. 3 pkt 2.	Nie ma formalnego uzasadnienia, aby dyrektor szkoły uzgadniał przyznawane przez siebie nagrody ze związkami zawodowymi, czy przedstawiał je do zaopiniowania radzie pedagogicznej
Od 12 do 27 października	Egzaminy eksternistyczne w jesiennej sesji egzaminacyjnej	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11 stycznia 2012 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 188) – § 7 ust. 4.	Dyrektor komisji okręgowej, nie później niż 15 dni przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej, zamieści na stronie internetowej komisji okręgowej informację o miejscach, w których prze prowadzone będą egzaminy eksternistyczne z poszczególnych zajęć edukacyjnych.
Do 10 października	Sporządzenie sprawozdań finansowych	Rozporządzenie Ministra Finansów z 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2010 r. Nr 20, poz. 103).	Sprawozdania Rb-27S i Rb-28S oraz kwartalne Rb-Z i Rb-N dotyczą samorządowych jednostek budżetowych, w tym szkół.
Do 11 października	Złożenie kwartalnego sprawozdania Z-03	Ustawa z 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 591).	Sprawozdanie Z-03 należy złożyć do wojewódzkiego urzędu statystycznego, jest to sprawozdanie o zatrudnieniu i wynagrodzeniach od początku roku kalendarzowego do końca III kwartału.
14 października	Dzień Edukacji Narodowej	Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.).	Uroczystość z okazji Dnia Edukacji Narodowej. W tym roku dzień ten przypada w niedzielę. Dyrektor ustala dzień i sposób obchodzenia tego święta.
Do 15 października	Zebranie od rodziców opinii uprawniających do zdawania sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego w warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb ucznia	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 83, poz. 562 ze zm.).	Jest to ostateczny termin dostarczenia przez rodziców uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się opinii z poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych, w celu dostosowania formy i warunków sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego. Opinie przedkłada się dyrektorowi szkoły.
Do 30 października	Termin złożenia ewentualnej rezygnacji z prawa do zdawania egzaminu w warunkach i formach dostosowanych do dysfunkcji ucznia	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 83, poz. 562 ze zm.).	W przypadku rezygnacji z prawa do zdawania egzaminu w warunkach i formach dostosowanych do dysfunkcji ucznia rodzic (prawny opiekun) ucznia składa dyrektorowi szkoły pisemne oświadczenie o rezygnacji.

Nowe kierunki polityki oświatowej w roku szkolnym 2012/2013 → cd. ze s. 1

W ten sposób powstają swoiste wytyczne, które kuratorzy oświaty i środowiska oświatowe powinni uwzględnić w pracy dydaktyczno-wychowawczej. Jednocześnie nadzór pedagogiczny kładzie na nie szczególny nacisk w działaniach wspierających, oceniających i kontrolnych.

Ustawa o systemie oświaty nadała też ministrowi edukacji istotne uprawnienia kontrolne, nakazując kontrolowanie sprawności i efektywności nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratorów oświaty oraz przestrzegania obowiązujących w tym zakresie przepisów (art. 35 ust. 2 pkt 2).

Minister określa podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej na każdy kolejny rok szkolny, choć ustawa nie precyzuje, jak często powinien je ustalać.

Kierunki realizacji zadań w ramach nadzoru pedagogicznego

Wraz z kierunkami polityki oświatowej szczegółowo określono kierunki realizacji zadań z zakresu nadzoru pedagogicznego z podziałem na ewaluację i kontrolę.

Kurator oświaty jest zobowiązany tak zaplanować i realizować ewaluację zewnętrzną w roku szkolnym, by 30% stanowiły ewaluacje całościowe, a 70% – ewaluacje problemowe w obszarach:

- „Efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej” oraz „Zarządzanie” (30%);
- „Procesy zachodzące w placówce/szkole” oraz „Funkcjonowanie w środowisku lokalnym” (30%);

- wybranych przez kuratora oświaty na podstawie wniosków z nadzoru pedagogicznego (10%).

Dorota Igielska
radca ministra w MEN

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2009 r. Nr 168, poz. 1324); Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.).

Na stronie internetowej www.men.gov.pl można znaleźć szczegółowe informacje i przydatne materiały, a także przykłady dobrych praktyk.

Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej w nowym roku szkolnym

1. Wspieranie rozwoju dziecka młodszego, w tym obniżenie wieku szkolnego do 6 lat

Od dwóch lat widać, jak opornie przebiega proces obniżenia wieku szkolnego. Wynika to głównie z obaw rodziców, że szkoły nie są przygotowane na przyjęcie 6-latków ani pod względem infrastruktury, ani kadrowo, a dzieci nie są wystarczająco dojrzałe do wejścia w system szkolny. Termin postłania 6-latków do szkół przesunięto o 2 lata – do roku 2014, jednak wciąż wydaje się on zagrożony. Dlatego do priorytetów należą działania związane z obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym, podstawą programową wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej, analizą gotowości szkolnej dziecka (diagnoza przedszkolna), pomocą psychologiczno-pedagogiczną adresowaną do najmłodszych uczniów i ich rodziców.

2. Wzmacnianie bezpieczeństwa w szkołach i placówkach oświatowych

Drugi kierunek to odpowiedź resortu edukacji na doniesienia mediów o wzroście przestępczości w szkołach. Bieżący rok szkolny ma być „Rokiem Bezpiecznej Szkoły” – minister edukacji zaapelowała do środowisk oświatowych, by skupiły się na sprawach bezpieczeństwa i wychowania, zadbały o ochronę dzieci i młodzieży przed przemocą fizyczną, psychiczną i używkami.

3. Podniesienie jakości kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych

W tym roku rozpoczyna się wdrażanie reformy programowej w szkołach ponadgimnazjalnych, równocześnie w zakresie kształcenia ogólnego i kształcenia w zawodach. Priorytety reformy obejmują: zorientowanie na efekty kształcenia, personalizację nauczania, zbliżenie nauczania do rynku pracy. W tym roku szkolnym proces wdrażania podstawy programowej kształcenia ogólnego i kształcenia w zawodach będzie monitorowany.

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie nadzoru pedagogicznego:

- **ewaluacja zewnętrzna** – ewaluacja przeprowadzana przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny;
- **ewaluacja całościowa** – ewaluacja zewnętrzna obejmująca wszystkie cztery obszary wskazane w § 7 ust. 1, tj.:
 - 1) efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej;
 - 2) procesy zachodzące w szkole/placówce;
 - 3) funkcjonowanie w środowisku lokalnym, zwłaszcza współpraca z rodzicami;
 - 4) zarządzanie szkołą/placówką.
- **ewaluacja problemowa** – ewaluacja zewnętrzna obejmująca wybrane problemy z ww. obszarów;
- **kontrola** – działania organu sprawującego nadzór pedagogiczny prowadzone w szkole/placówce oceniające stan przestrzegania przepisów dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej.

Jakich kontroli mogą się spodziewać szkoły i placówki

Działania kontrolne nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2012/2013		
Lp.	Typ/rodzaj szkoły/placówki	Tematyka kontroli
1	niepubliczne szkoły podstawowe o uprawnieniach szkół publicznych	spełnianie warunków określonych w art. 7 ust. 3 ustawy o systemie oświaty
2	publiczne szkoły podstawowe, dla których ustalono obwód	przestrzeganie przez dyrektora szkoły przepisów dotyczących obowiązku szkolnego
		nadzorowanie przez dyrektora szkoły spełniania przez dzieci 5- i 6-letnie rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego
3	publiczne gimnazja, dla których ustalono obwód	przestrzeganie przez dyrektora szkoły przepisów dotyczących obowiązku szkolnego
4	publiczne szkoły podstawowe	organizacja pracy świetlicy szkolnej
		organizacja oddziału przedszkolnego
		organizacja i realizacja zajęć rewalidacyjno-wychowawczych
5	publiczne gimnazja	zgodność organizacji zajęć z języków obcych nowożytnych z ramowym planem nauczania
		organizacja i realizacja zajęć rewalidacyjno-wychowawczych
6	publiczne licea ogólnokształcące dla młodzieży	zgodność organizacji zajęć z informatyki z ramowym planem nauczania
7	publiczne technika dla młodzieży	
8	publiczne biblioteki pedagogiczne	organizacja działania i realizacji zadań oraz zgodność zatrudnienia nauczycieli z wymaganymi kwalifikacjami
9	ogólnodostępne publiczne szkoły podstawowe	
10	ogólnodostępne publiczne gimnazja	organizacja zajęć rewalidacyjnych (liczba godzin i rodzaj) oraz zgodność z zaleceniami orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność w szkole ogólnodostępnej
11	ogólnodostępne publiczne licea ogólnokształcące	
12	ogólnodostępne publiczne zasadnicze szkoły zawodowe	
13	publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne	organizacja i realizacja zajęć rewalidacyjno-wychowawczych
14	niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne	
15	publiczne ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze	
16	niepubliczne ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze	

Konsultacje specjalistów!

Nasi specjaliści w dziedzinie prawa oświatowego udzielają Państwu porad telefonicznych **dwa razy w tygodniu: w poniedziałki i środy w godzinach: 9.00–14.00.**

Zachęcamy do korzystania z konsultacji pod numerem: (22) 244 84 90.

Zasady wykorzystywania utworów w działalności szkolnej

W szkole dochodzi niejednokrotnie do łamania – często nieświadomego – praw autorskich. Nauczyciele w swojej pracy wykorzystują utwory chronione przez prawo autorskie, a nie zawsze się w nim orientują. Warto zatem przybliżyć podstawowe zasady wykorzystywania utworów w szkole: zwielokrotniania, udostępniania, odtwarzania i wykonywania.

Ogólne zasady wykorzystywania utworów

Dość szeroko rozpowszechniony jest pogląd, że szkoła może bez ograniczeń korzystać z cudzej twórczości. Niewiele osób zastanawia się, czy są jakieś przepisy prawne regulujące te sprawy. Tymczasem bywa, że impreza organizowana w szkole jest nielegalna, ponieważ nie spełniono obowiązujących wymogów prawa.

Aktem prawnym obowiązującym w tym zakresie jest **ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych**. Ustawa określa reguły dysponowania własną twórczością oraz korzystania z twórczości cudzej. Reguluje zarówno formy korzystania z utworów przez instytucje oświatowe (również biblioteki szkolne jako część szkoły), jak i przez uczniów oraz nauczycieli, w tym zasady wykorzystywania utworów dla celów osobistych.

Zasadą prawa autorskiego jest, że na jakiegokolwiek korzystanie z cudzej twórczości trzeba posiadać zezwolenie twórcy. Tylko w zakresie tzw. **dozwolonego użytku chronionej twórczości** – przewidzianego przez ustawę o prawie autorskim – wykorzystanie twórczości nie wymaga uzyskania zezwolenia jej twórców, artystów wykonawców, producentów i nadawców ani nie wiąże się zwykle z obowiązkiem zapłaty wynagrodzenia.

Dozwolony użytek

Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych rozróżnia dwa typy dozwolonego użytku: dozwolony użytek prywatny i użytek publiczny.

Dozwolony użytek prywatny to uprawnienia po stronie osób prywatnych dotyczące przede wszystkim korzystania z przedmiotów chronionych prawem autorskim w domu, dla celów prywatnych. **Użytek publiczny** określa zakres uprawnień po stronie podmiotów publicznych – będzie to dotyczyło korzystania z przedmiotów chronionych prawem autorskim w obrębie określonej instytucji.

Do podmiotów publicznych, którym prawo autorskie zezwala na wkraczanie w monopol autorski, zalicza się instytucje oświatowe, w tym m.in. szkoły i biblioteki. Instytucja dozwolonego użytku to kompromis pomiędzy interesami uprawnionego podmiotu (właściciela praw autorskich, najczęściej autora) a interesami społeczeństwa. Społeczeństwo powinno mieć bowiem zagwarantowaną możliwość dostępu do dóbr kultury, nauki i informacji. Dostęp ten powinien być szybki, szeroki i w miarę możliwości bezpłatny (jeżeli pobieranie opłat jest konieczne, powinny być niewysokie, tak by bariery finansowe nie utrudniały korzystania z dorobku sztuki i nauki). Z drugiej strony dostęp ten nie powinien odbywać się nieuzasadnionym kosztem twórców dóbr kultury.

Oceniając, czy wykorzystywanie cudzego utworu jest zgodne z zasadami dozwolonego użytku, należy pamiętać o zasadzie poszanowania autorskich praw osobistych, zasadzie normalnego korzystania z utworu i poszanowania słuszych interesów twórcy. W przypadku szkół chodzi generalnie o wykorzystywanie utworów w najmniej uciążliwym stopniu i tylko dla celów dydaktycznych.

Szczególne uprawnienia instytucji oświatowych

Prawo autorskie przyznaje instytucjom oświatowym pewne szczególne uprawnienia z uwagi na charakter realizowanych przez nie celów, m.in. cel dydaktyczny. Jest to przesłanka legalnego ko-

rzystania z utworów objętych ochroną prawa autorskiego. Taka eksploatacja w literaturze bywa określana mianem użytku szkolnego. Polega na wykorzystywaniu przez instytucje oświatowe cudzego utworu (książki, artykułu, filmu, muzyki itd.) bez potrzeby uzyskania zezwolenia jego autora i bez stosownej opłaty.

Przez **cel dydaktyczny** należy rozumieć takie wykorzystywanie utworów, które jest związane z nauczaniem, czyli zamierzonym działaniem nauczyciela ukierunkowanym na zdobycie przez uczniów wiedzy i umiejętności.

Podmioty uprawnione do swobodnego korzystania z utworów w celu dydaktycznym to określone rodzajowo instytucje, a nie indywidualni odbiorcy. Można tu zatem zauważyć różnicę w stosunku do dozwolonego użytku osobistego, w którym podmiotem uprawnionym jest wyłącznie osoba fizyczna.

Wszystkie szkoły mogą w procesie nauczania wykorzystywać utwory chronione prawem autorskim – bez zgody twórców, artystów wykonawców, producentów, nadawców, wydawców i bez wnoszenia opłat.

W przypadku działalności szkolnej wykorzystywanie utworów najczęściej polega na:

- korzystaniu (również z utworów, które nie są utrwalone, np. z internetu);
- zwielokrotnianiu na potrzeby szkoły;
- udostępnianiu w bibliotece szkolnej;
- wykonywaniu utworów na imprezach szkolnych.

Zasady wykorzystywania utworów w szkole

Na s. 7 przedstawiamy główne zasady, według których należy postępować w przypadku wykorzystywania utworów w działalności szkolnej.

1. W czasie lekcji nauczyciel może odtwarzać płyty, kasety, wyświetlać filmy, wykonywać utwory z nut, jeśli jest to do dydaktyki potrzebne.
2. Dla celów dydaktycznych można korzystać np. z podręcznika, atlasu, mapy, utworu muzycznego, filmowego, również z materiału pozyskanego z internetu.
3. Nauczyciele mogą korzystać z nagrań muzycznych czy literackich (np. przy organizowaniu konkursów, wystaw, imprez, a także w codziennej pracy).
4. Mogą odbywać się projekcje adaptacji lektur szkolnych lub filmów popularnonaukowych organizowane tylko dla uczniów i nauczycieli danej szkoły w związku z prowadzonymi zajęciami lub np. kółkami szkolnymi.
5. **Zwielokrotnić natomiast można jedynie fragmenty** tych utworów (fragmenty książek, map). W praktyce szczególne trudności dotyczą określenia, kiedy eksploatacja odnosi się do fragmentu utworu, oraz klasyfikowania danego utworu do kategorii utworów drobnych. Ograniczenie to wydaje się nierealne w przypadku drobnego utworu lub utworu plastycznego, które często mogą być zwielokrotnione jedynie w całości.
6. Utwory i pozostałe dobra, z których korzystają nauczyciele, muszą być wcześniej rozpowszechnione, czyli legalnie udostępnione publiczności za zgodą twórców. Dotyczy to zarówno oryginałów, jak i tłumaczeń. Udostępnienie może polegać np. na wykonaniu utworu muzycznego, wyświetleniu filmu, wystawieniu sztuki, opublikowaniu artykułu czy nadaniu programu telewizyjnego lub radiowego. Eksploatacja utworów przed ich rozpowszechnieniem jest działalnością nielegalną (np. korzystanie z książki przed dniem oficjalnej premiery czy z filmu przed dniem oficjalnej dystrybucji).
7. Dozwolone jest tworzenie prezentacji multimedialnych, które zawierają cudze utwory (zdjęcia, filmy, muzykę itd.), i wykorzystywanie ich na zajęciach w szkole. **Jeżeli jednak nauczyciel będzie chciał je udostępnić na szkolnej stronie internetowej, musi uzyskać zgodę wszystkich autorów dzieł użytych w prezentacji.**
8. Nie można w celach dydaktycznych bez ponoszenia opłat korzystać z programów komputerowych lub ich zwielokrotnić. **Eksploatacja programów komputerowych odbywa się na podstawie licencji** udzielonej przez producenta.
9. Ustawa zobowiązuje do podania imienia i nazwiska twórcy oraz źródła pochodzenia utworu.
10. Egzemplarze zwielokrotnione na potrzeby nauczycieli mogą być wykorzystywane **wyłącznie nieodpłatnie**. Szkoły nie mogą rozpowszechniać wśród uczniów np. odbitek zdjęć, kopii materiałów dydaktycznych lub innych zwielokrotnionych utworów i pobierać za to opłaty.
11. Jeżeli uczeń czy nauczyciel zwielokrotnia utwór w celach prywatnych robi to w ramach dozwolonego użytku osobistego, nie korzysta wtedy z przywileju instytucji dydaktycznych.
12. Czas, grono odbiorców, liczba egzemplarzy, z których nauczyciel korzysta lub które zwielokrotnia, powinny w każdym przypadku być uzależnione od konkretnego zadania w ramach celu dydaktycznego. Nauczyciel, kopiując materiały na zajęcia, powinien kierować się liczbą uczniów, dla których te materiały są przeznaczone. Czas korzystania z filmów czy nagrań muzycznych powinien wynikać z przerabianego materiału, dla zobrazowania którego został użyty (np. jednostka lekcyjna, okres związany z wystawą czy przedstawieniem).
13. Szkoła może nieodpłatnie udostępniać (wypożyczać w bibliotece) egzemplarze utworów rozpowszechnionych (np. nut z utworami, książek, płyt), które posiada w swoich zbiorach. Szkoła może też powielić egzemplarz utworu dla uzupełnienia, zachowania lub ochrony własnych zbiorów. Odpłatne wypożyczanie nut, książek, płyt wymagałoby zgody uprawnionych twórców i właścicieli praw pokrewnych – licencji organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub pokrewnymi (ZAIKS, ZPAV, SAWP).
14. Szkoła może udostępniać swoje zdigitalizowane zbiory w terminalu znajdującym się na jej terenie dla celów badawczych lub poznawczych. Nie może jednak udostępniać go na zewnątrz – nie może być podłączony do sieci teleinformatycznej i mieć wejścia do internetu.
15. Udostępnianie utworów cyfrowych w innej sieci niż wewnętrznej biblioteki, np. na stronie WWW, może nastąpić **tylko na podstawie licencji** udzielonej przez podmiot praw autorskich (np. producenta, wydawcy).
W szkole wolno wykorzystać cudze utwory podczas imprez szkolnych odbywających się na terenie szkoły, jeśli utwory na żywo wykonują uczniowie, nikt nie odnosi z imprezy korzyści majątkowych, ani bezpośrednio, ani pośrednio, a artyści wykonawcy nie otrzymują wynagrodzenia. Jeśliby jednak na balu zagrała „kapela” czy DJ, którzy wzięliby za to wynagrodzenie, szkoła musiałaby uzyskać zezwolenie od organizacji zbiorowego

Informacje, które trzeba podać przy wykorzystaniu:

- **encyklopedii** – tytuł, wydawca, miejsce i rok wydania, strona;
- **artykułu** – imię i nazwisko autora, tytułu artykułu, tytuł czasopisma, rocznik (ewentualnie tom lub wolumen), numer zeszytu, strony;
- **nadania** – informacja, skąd nadanie pochodzi, nazwa organizacji radiowej lub telewizyjnej, data nadania;
- **utworu audiowizualnego** – nazwa producenta, informacja o współtwórcach, o osobach, które wniosły znaczący wkład twórczy w powstanie utworu, dane o jego utrwaleniu;
- **materiałów z internetu** – autor, strona WWW, data wersji tej strony.

zarządzania prawami autorskimi (ZAiKS) i zapłacić tantiemy autorskie, a przy odtwarzaniu z nośników także wykonawcze i producenckie (np. SAWP, ZPAV). Jeżeli w roli DJ-a wystąpi uczeń, szkoła nie płaci tantiem autorskich tylko wykonawcze i producenckie (odtworzenie z nośników). Gdyby bal odbywał się w restauracji, wynajętej specjalnie sali, szkoła musiałaby także uzyskać licencje i zapłacić tantiemy. Podobnie w przypadku gdyby amatorski chór szkolny wykonywał na koncercie utwory np. Góreckiego, a szkoła pobierałaby za wstęp opłatę. Także jeśli by na pozalekcyjne zajęcia zaproszono wokalistę, który wziąłby wynagrodzenie za wykonanie. Jednak imprezy organizowane poza procesem edukacji i niezwiązane z nim, jak dyskoteka w klubie szkolnym czy bal karnawałowy w szkole, nie

są wyłączone z normalnych zasad uzyskiwania zezwoleń i zapłaty wynagrodzeń twórczych. Gdy zatem rodzice lub nauczyciele organizują dla siebie w szkole zabawę karnawałową, muszą na to uzyskać zgodę uprawnionych i zapłacić tantiemy.

16. W szkole może też działać tzw. **radiowęzeł szkolny**. Uczniowie mogą tworzyć własne audycje z wykorzystaniem cudzych utworów, a także nadawać programy innych nadawców. Odbiór nie może jednak wykroczyć poza budynek szkolny. W szkole możliwy jest także odbiór twórczości z radia i telewizji poza radiowęzłem, bezpośrednio z urządzeń odbiorczych.

Dla przypomnienia – upływ okresów ochronnych, czyli wygaśnięcie praw majątkowych do utworów (w Polsce – 70 lat od śmierci twórcy), artystycznych wyko-

nań, fonogramów i nadań, pozwala na ich legalne wykorzystanie bez pytania o zgodę i bez obowiązku zapłaty wynagrodzenia komukolwiek, w jakiegokolwiek działalności, a więc także w szkole.

Zawsze jednak należy dbać o godne korzystanie z twórczości, nienaruszanie integralności utworów i oznaczanie ich imionami i nazwiskami twórców, co gwarantują osobiste prawa autorskie bez ograniczeń czasowych.

Dariusz Skrzyński

prawnik, specjalista z zakresu prawa oświatowego, prawa pracy i prawa autorskiego

Podstawa prawna:

Ustawa z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.).

ORGANIZACJA KSZTAŁCENIA, WYCHOWANIA I OPIEKI

Nowe rozporządzenie w sprawie podstawy programowej

Nowe rozporządzenie z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego wprowadza tylko jedną zmianę. Wątek tematyczny „Ojczysty Panteon i ojczyste spory” ma być obowiązkowy w ramach przedmiotu uzupełniającego *historia i społeczeństwo* w szkołach ponadgimnazjalnych.

Po licznych protestach wątek „Ojczysty Panteon i ojczyste spory” został włączony jako obowiązkowy do podstawy programowej w ramach przedmiotu uzupełniającego *historia i społeczeństwo* w szkołach ponadgimnazjalnych. Przedmiotu tego będą się uczyli uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, którzy po pierwszej klasie wybiorą kształcenie w zakresie rozszerzonym z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych.

Zmiana ta **nie ma wpływu na organizację nauczania w bieżącym roku szkolnym,**

ponieważ przedmiot uzupełniający *historia i społeczeństwo* będzie nauczany od klasy II liceum ogólnokształcącego i technikum, czyli dopiero od następnego roku szkolnego 2013/2014.

Dlaczego nowe rozporządzenie, a nie nowelizacja

Wydanie nowego rozporządzenia mimo tak niewielkiej zmiany było konieczne z powodów legislacyjnych. Nie można bowiem nowelizować rozporządzenia utrzymanego czasowo w mocy. Nowe rozporządzenie obowiązuje od nowego roku szkolnego (od 1 września 2012 r.).

Kwestie, które nie uległy zmianie – dla przypomnienia

Podstawa programowa jest określona w załącznikach do rozporządzenia w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Przepisy rozporządzenia nie dotyczą kształcenia dzieci i młodzieży

z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim.

W pierwszym załączniku opisana jest podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego. Do kształcenia ogólnego stosują się kolejne załączniki:

- dla szkół podstawowych – załącznik nr 2;
- dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych i gimnazjach – załącznik nr 3;
- dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego – załącznik nr 4;
- dla zasadniczych szkół zawodowych – załącznik nr 5;
- dla szkół policealnych – załącznik nr 6;
- dla szkół specjalnych przysposabiających do pracy dla uczniów z upo-

śledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi – załącznik nr 7.

Przepisy przejściowe

W okresie przejściowym stosowane są przepisy rozporządzenia z 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej. Przepisy te w roku szkolnym 2012/2013 dotyczą klas V i VI szkoły podstawowej oraz w roku 2014/2015 tylko VI klasy szkoły podstawowej.

Począwszy od roku szkolnego 2012/2013, w klasach I liceum ogólnokształcącego i technikum oraz w klasach I szkół zawodowych stosuje się nową podsta-

wę programową kształcenia ogólnego. W pozostałych klasach do zakończenia cyklu kształcenia (w okresie przejściowym) obowiązuje stara podstawa programowa kształcenia ogólnego określona w rozporządzeniu z 26 lutego 2002 r.

W klasach, w których obowiązuje stara podstawa programowa, dyrektor szkoły może postanowić, w zależności od potrzeb uczniów i możliwości organizacyjnych szkoły oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii rady pedagogicznej, o stosowaniu nowej podstawy programowej dla języków obcych nowożytnych, wychowania fizycznego oraz etyki.

W liceum profilowanym, uzupełniającym liceum ogólnokształcącym oraz technikum uzupełniającym do zakończenia

kształcenia w tych szkołach stosuje się podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w dotychczas obowiązującym rozporządzeniu.

Andrzej Pery

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977); Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2002 r. Nr 51, poz. 458 ze zm.).

Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim

Organizacja zajęć rewalidacyjno-wychowawczych będzie w tym roku kontrolowana przez kuratoria w trybie tzw. działań planowych. Wynika to z najnowszych kierunków polityki oświatowej państwa w ramach nadzoru pedagogicznego. Kontrolowane będą przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja oraz publiczne i niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze.

Kuratoria będą sprawdzały dokumenty dotyczące organizacji i realizacji zespołowych i indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych: orzeczenia o potrzebie zespołowych lub indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, arkusz organizacji przedszkola, szkoły lub placówki, dzienniki zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, dzienniki indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, indywidualne programy zajęć, zeszyty obserwacji. Na stronie MEN w zakładce „Nadzór pedagogiczny” można już znaleźć „Arkusz kontroli w zakresie organizowania i realizowania zajęć rewalidacyjno-

-wychowawczych”, do którego warto zajrzeć, aby lepiej się przygotować do kontroli. Działania kontrolne będą prowadzone dopiero od marca 2013 r., ale ich zakres obejmie okres od 1 września 2012 r. do dnia rozpoczęcia kontroli.

Wspomniany arkusz przewiduje kontrolę na przykładzie jednego losowo wybranego zespołu i pięciu wybranych losowo uczestników indywidualnych zajęć.

Organizacja zajęć rewalidacyjno-wychowawczych

Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze organizuje się na wniosek rodziców i na podstawie orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydanego przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

Zespół orzekający powołany przez dyrektora poradni (lekarz, pedagog i psycholog) wydaje orzeczenie kwalifikujące, w którym między innymi określa:

- rodzaj i stopień niepełnosprawności;
- odpowiednią formę kształcenia lub pomocy korekcyjno-wyrównawczej;

- wytyczne do indywidualnego programu pracy z dzieckiem, ze wskazaniem metod stymulacji, terapii i usprawniania.

W zależności od uzgodnień z rodzicami (prawnymi opiekunami) zajęcia mogą być organizowane przez:

- publiczne przedszkola (w tym specjalne),
- publiczne szkoły (w tym specjalne),
- publiczne placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- zakłady opieki zdrowotnej,
- domy pomocy społecznej,
- środowiskowe domy samopomocy,
- ośrodki rehabilitacyjno-wychowawcze,
- domy rodzinne (w formie zajęć indywidualnych).

Obok odpowiednich warunków do prowadzenia zajęć placówki te zapewniają również opiekę nad dzieckiem. W domu rodzinnym opiekę sprawuje ktoś z rodziny ucznia.

Czas zajęć musi uwzględniać możliwości psychofizyczne oraz indywidualne potrzeby rewalidacyjne ucznia i wynosi:

- 2 godziny dziennie na zajęciach indywidualnych (10 godzin tygodniowo),
- 4 godziny dziennie na zajęciach zespołowych (20 godzin tygodniowo).

Zespoły rewalidacyjno-wychowawcze liczą 2–4 osoby, a jednostka zajęć wynosi 45 minut (w projekcie rozporządzenia zaproponowano 60 minut). Decyzję o liczbie godzin zajęć ruchowych podejmuje dyrektor na podstawie diagnozy indywidualnych potrzeb wychowanka przedstawionej przez nauczycieli tworzących zespół wychowawczy.

Rehabilitacja i zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze są bezpłatne. Opieka niezbędna podczas prowadzenia rehabilitacji i zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wchodzi w zakres zajęć.

W Polsce funkcjonuje ponad 100 ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych (publicznych i niepublicznych) dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim. Miejsce odbywania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych jest uzależnione od wskazania w orzeczeniu poradni psychologiczno-pedagogicznej i wyboru rodziców.

Zakres i metody pracy

Nie ma podstawy programowej dla zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Rozporządzenie w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wytycza obszary oddziaływań pedagogicznych i terapeutycznych. Zaleca się w nim:

- naukę nawiązywania kontaktów w sposób odpowiedni do potrzeb i możliwości ucznia;
- kształtowanie sposobu komunikowania się z otoczeniem na poziomie odpowiadającym indywidualnym możliwościom ucznia;
- usprawnianie ruchowe i psychoruchowe w zakresie dużej i małej motoryki, wyrabianie orientacji w schemacie własnego ciała i orientacji przestrzennej;
- wdrażanie do osiągania optymalnego poziomu samodzielności w podstawowych sferach życia;
- rozwijanie zainteresowań otoczeniem, wielozmysłowe poznanie tego otoczenia, nauka rozumienia zachodzących w nim zjawisk, kształtowanie umiejętności funkcjonowania w otoczeniu;

- kształtowanie umiejętności współpracy w grupie.

Powyższe zalecenia dają podstawę prowadzącemu zajęcia do zbudowania we współpracy z innymi specjalistami i zgodnie z wytycznymi orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej **indywidualnego programu oddziaływań rewalidacyjno-wychowawczych**. Należy zacząć od zdiagnozowania umiejętności funkcjonalnych (w zakresie psychofizycznym), które przydają się w codziennym życiu oraz wpływają na jakość życia ucznia. Zajęcia prowadzone są na podstawie indywidualnego programu, opracowanego przez nauczyciela prowadzącego. Program indywidualnych oddziaływań rewalidacyjno-wychowawczych powinien być **zatwierdzony przez rodziców**. Podczas realizacji programu dostosowuje się metody, formy i środki dydaktyczne do specyficznych potrzeb edukacyjnych każdego z uczniów.

Przebieg zajęć nauczyciel zapisuje w dzienniku zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Dla każdego ucznia nauczyciel prowadzi zeszyt obserwacji. Za prawidłowe prowadzenie dokumentacji i realizację zajęć odpowiada nauczyciel.

Celem zajęć jest wspomaganie wszechstronnego rozwoju, rozwijanie zainteresowania otoczeniem i otaczającą rzeczywistością oraz uzyskanie samodzielności i niezależności w funkcjonowaniu w życiu społecznym w miarę indywidualnych możliwości i potrzeb wychowanków.

W toku zajęć nie wyodrębnia się etapów edukacyjnych, uczniowie nie podlegają przepisom oceniania, klasyfikowania i promowania, nie otrzymują świadectw.

Kwalifikacje nauczycieli

Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze prowadzi nauczyciel posiadający kwalifikacje z zakresu oligofrenopedagogiki. Może nim być psycholog lub pedagog. Osoby wykonujące zawód medyczny w zakładach opieki zdrowotnej, aby mogły prowadzić zajęcia z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną organizowane w placówkach szkolno-wychowawczych,

muszą uzupełnić wykształcenie i uzyskać **kwalifikacje do prowadzenia zajęć rewalidacyjno-wychowawczych**.

Proponowane zmiany w projekcie nowego rozporządzenia

Oprócz zasygnalizowanej zmiany długości godziny zajęć rewalidacyjno-wychowawczych z 45 na 60 minut projekt rozporządzenia proponuje inne ważne zmiany. Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze będzie można organizować również w ośrodkach umożliwiających realizację obowiązku przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, w tym w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych. Ośrodki takie powinny powstawać w:

- domach pomocy społecznej i środowiskowych domach samopomocy;
- placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- podmiotach leczniczych;
- ośrodkach rehabilitacyjno-wychowawczych.

Zakres zajęć nie ulega zasadniczym zmianom. Wprowadzono natomiast obowiązek opracowania dla każdego ucznia indywidualnego programu zajęć, który powinien zawierać:

- cele realizowanych zajęć,
- metody i formy pracy z uczniem,
- zakres współpracy z rodzicami.

Indywidualny program zajęć opracowuje nauczyciel we współpracy z psychologiem na podstawie wskazań zawartych w orzeczeniu kwalifikacyjnym. Indywidualny program zajęć ma stanowić część koniecznej dokumentacji.

Barbara Brzozowska

doradca metodyczny

Ośrodka Kształcenia Ustawicznego

Nauczycieli w Gdańsku

Podstawa prawna:

Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.); Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 stycznia 1997 r. w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim (Dz. U. z 1997 r. Nr 14, poz. 76).

Mobbing z uwzględnieniem aktualnego orzecznictwa

Zgodnie z art. 94³ § 1 kodeksu pracy **przeciwdziałanie mobbingowi jest jednym z podstawowych obowiązków pracodawcy. Oznacza to, że pracodawca powinien dbać, aby w zakładzie pracy nie powstały warunki sprzyjające mobbingowi. Ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków wobec pracownika nie musi bowiem polegać na tym, że to sam pracodawca jest mobberem. Odpowiedzialność za stosowanie mobbingu spoczywa zawsze na pracodawcy, również jeśli nie był on osobiście zaangażowany w stosowanie mobbingu lub nawet nie orientował się, że jego pracownik jest ofiarą mobbingu.**

W interesie pracodawcy jest zatem stworzenie mechanizmów zapobiegających mobbingowi. Działania pracodawcy nie powinny być jedynie doraźne, tj. nie powinny odnosić się tylko do konkretnych przypadków i koncentrować na usunięciu skutków takich sytuacji. Działania te (np. organizacyjne, szkoleniowe lub legislacyjne) muszą mieć charakter **prewencyjny** i zapobiegać powstaniu w zakładzie pracy mobbingu.

Definicja mobbingu

Kodeksowa definicja mobbingu jest nieostra i skomplikowana, przez co w praktyce wiele jej elementów budzi poważne wątpliwości.

Mobbingiem nazywane są działania lub zachowania dotyczące pracownika lub skierowane przeciwko pracownikowi polegające na uporczywym i długotrwałym nękanu lub zastraszaniu pracownika, wywołujące u niego zaniżoną ocenę przydatności zawodowej, powodujące lub mające na celu poniżenie lub ośmieszenie pracownika, izolowanie go lub wyeliminowanie z zespołu współpracowników (art. 94³ § 2 k.p.).

Jak podkreśla się w orzecznictwie i doktrynie, cechą charakterystyczną mobbingu jest to, że jest to działanie uporczywe i długotrwałe wymierzone w konkretnego pracownika. Działanie to może być sprzeczne z prawem, ale nie musi, jest jednak – przynajmniej z obiektywnego punktu widzenia – naganne i godzące w normy moralne lub zasady współżycia społecznego.

Mobbing jest ekstremalnym rodzajem stresu w pracy i jako taki może być uznany nawet za zewnętrzną przyczynę wypadku przy pracy. Może on powodować u nękanego pracownika różne dolegliwości, najczęściej psychiczne.

Mobbing jest działaniem powtarzalnym w dłuższym okresie. Sprawa mobbingu z reguły działa umyślnie z zamiarem wyrządzenia szkody i pozbawienia pracownika pozycji zawodowej. Jak zaznaczył Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z 15 grudnia 2006 r. (sygn. III APa 170/05), nie jest jednak wymagane stwierdzenie po stronie prześladowcy działania ukierunkowanego na osiągnięcie takiego celu. Wystarczy, że pracownik był obiektem oddziaływania, które według obiektywnej miary może być ocenione jako wywołujące jeden ze skutków określonych w art. 94³ § 2 k.p.

Z kolei w wyroku z 17 stycznia 2007 r. (sygn. I PK 176/06) Sąd Najwyższy uznał, że definicja mobbingu z art. 94³ § 2 k.p. nie wymaga, aby nękanie lub zastraszanie pracownika było zachowaniem wyjątkowym, odbiegającym znacząco od normalnych zachowań w miejscu pracy. Pojęcie to musi być rozpatrywane w sposób zindywidualizowany i uwzględniać okoliczności konkretnego przypadku. Nie można zatem wskazać minimalnego okresu niezbędnego do stwierdzenia mob-

bingu. Z art. 94³ § 2 i 3 k.p. wynika jednak, że dla oceny długotrwałości istotny jest moment wystąpienia wskazanych w tych przepisach **skutków nękania lub zastraszania pracownika** (zaniżonej samooceny przydatności zawodowej, poniżenia lub ośmieszenia, izolacji lub wyeliminowania z zespołu, rozstroju zdrowia) oraz uporczywość i stopień nasilenia tego rodzaju działań.

Judykatura podkreśla ponadto, że wystąpienie mobbingu powinno być oceniane w zasadzie według zobiektywizowanych kryteriów. Przyjmuje się, że aby uznać zachowanie za mobbing, trzeba stwierdzić, że pracownik był obiektem oddziaływania, które według obiektywnej miary może być ocenione jako wywołujące jeden ze skutków określonych w art. 94³ § 2 k.p. Do oceny tej przesłanki niezbędne jest stworzenie **obiektywnego wzorca ofiary rozsądnej**, aby wyeliminować przypadki wynikające z nadmiernej wrażliwości pracownika (wyrok SA w Poznaniu z 22 września 2005 r., sygn. III APa 60/05).

Przejawy mobbingu

W praktyce katalog działań, które mogą zostać uznane za mobbing, jest bardzo szeroki – poczynając od żartów i anegdot, a kończąc nawet na agresji fizycznej. Wśród przejawów mobbingu najczęściej wskazuje się: szykany, intrygi, nieszczerłość, zakłamanie, obłudę czy sadyzm.

Przejawy mobbingu mogą mieć postać zarówno aktywnego działania (np. przemoc fizyczna, obmawianie, zaczepianie, celowe wprowadzanie w błąd), jak i zaniechania (np. nieudzielenie pracownikowi informacji niezbędnych lub pomocnych w wykonywaniu obowiązków, niepowiadomienie o grożącym mu niebezpieczeństwie).

Uwaga – to nie musi być mobbing

Wśród bogatej praktyki orzeczniczej sądów powszechnych w omawianym zakresie należy zwrócić uwagę chociażby na następujące stanowiska:

- Wydawanie przez pracodawcę zgodnych z prawem poleceń dotyczących pracy co do zasady nie stanowi naruszenia godności (dóbr osobistych) pracownika, nierównego traktowania lub dyskryminacji czy mobbingu (wyrok SN z 8 grudnia 2005 r., sygn. I PK 103/05).
- Pracodawcy przysługuje prawo do oceny pracy wykonywanej przez pracownika. Nie każdy przypadek krytycznej oceny można uznać za mobbing. Jeżeli przełożony nie ma na celu poniżenia pracownika, a jedynie zapewnienie realizacji planu czy prawidłowej organizacji pracy, nie można mówić o mobbingu (wyrok SA w Poznaniu z 5 października 2006 r., sygn. III APa 40/06).
- Wywołana zapowiedziami zwolnień z pracy atmosfera napięcia psychicznego pośród członków załogi zakładu pracy nie oznacza stosowania mobbingu przez pracodawcę. Dla oceny, czy doszło do uporczywego i długotrwałego nękania lub zastraszania pracownika w celu wyeliminowania go z zespołu, mają znaczenie takie okoliczności, jak akcja informująca pracodawcy o zamierzonych zwolnieniach, o możliwościach przejścia na wcześniejszą emeryturę lub uzyskania świadczenia przedemerytalnego, wprowadzenie specjalnych świadczeń dla pracowników, którzy w określonym terminie zdecydują się na odejście z pracy. Pracodawcy, który z powodu pogarszającej się kondycji firmy oferuje wypłatę odpraw dla pracowników mogących przejść na emeryturę lub świadczenie przedemerytalne, nie można postawić zarzutu mobbingu (wyrok SN z 20 marca 2007 r., sygn. II PK 221/06).
- Izolacja pracownika nie musi świadczyć o mobbingu. Tylko izolacja poprzedzona negatywnymi zachowaniami, jak nękanie, zastraszanie, poniżanie, ośmieszanie, uzasadnia stwierdzenie mobbingu. Jeśli natomiast jest ona reakcją na naganne zachowania pracownika w stosun-

ku do swoich współpracowników, wówczas nie ma podstaw, aby takim działaniom przypisywać znamiona mobbingu (wyrok SN z 14 listopada 2008 r., sygn. II PK 88/08).

Zadośćuczynienie

Zgodnie z art. 94³ § 3 k.p. pracownik, u którego mobbing wywołał rozstrój zdrowia, może dochodzić od pracodawcy odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Podstawą roszczenia o zadośćuczynienie nie jest samo stosowanie mobbingu, lecz jego następstwo – rozstrój zdrowia pracownika.

W wyroku z 5 grudnia 2006 r. (sygn. II PK 112/06) Sąd Najwyższy stwierdził, że ustawowe przesłanki mobbingu muszą być spełnione łącznie i powinny być wykazane przez pracownika. Na pracowniku spoczywa też ciężar udowodnienia, że następstwem nękania był rozstrój zdrowia.

Spór dotyczący zadośćuczynienia jest sporem ze stosunku pracy, rozstrzyganym przez sąd pracy. Ponieważ ustawodawca nie określił granic wysokości zadośćuczynienia za rozstrój zdrowia spowodowany mobbingiem, o wysokości zadośćuczynienia będzie decydował całokształt sprawy, m.in.: rozmiar doznanej krzywdy – wymagający oceny doznanych cierpień psychicznych lub fizycznych, ich intensywność, czas trwania lub nieodwracalność następstw doznanej krzywdy. Kompensata krzywdy – rozstroju zdrowia pracownika spowodowanego mobbingiem – może wymagać nie tylko wyrównania kosztów leczenia, ale także pokrycia kosztów przekwalifikowania zawodowego, a nawet – w przypadku utraty zdolności do pracy – przyznania odpowiedniej renty, a ponadto naprawienia szkody niemajątkowej (poczucia krzywdy) osoby poszkodowanej.

Rozwiązanie umowy o pracę

W świetle art. 94³ § 4 k.p. pracownik, który wskutek mobbingu rozwiązał

umowę o pracę, ma prawo dochodzić od pracodawcy odszkodowania w wysokości nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę, ustalone na podstawie odrębnych przepisów.

Podstawą rozwiązania umowy o pracę może być mobbing stosowany przez pracodawcę lub naruszenie przez niego obowiązku zapobiegania mobbingowi. Rozwiązanie umowy o pracę przez pracownika może nastąpić za wypowiedzeniem (art. 30 § 1 pkt 2 k.p.) lub bez wypowiedzenia (art. 55 § 11 k.p.) – gdy zachowanie pracodawcy można zakwalifikować jako ciężkie naruszenie obowiązków wobec pracownika.

W każdym przypadku oświadczenie pracownika powinno nastąpić na piśmie i wskazywać mobbing jako przyczynę uzasadniającą rozwiązanie umowy (art. 94³ § 5 k.p.). Dodatkowo w jeśli rozwiązanie umowy o pracę następuje w trybie art. 55 § 11 k.p., oświadczenie pracownika musi być złożone w ciągu miesiąca od wystąpienia mobbingu (art. 52 § 2 w zw. z art. 55 § 2 k.p.). Ponieważ mobbing jest działaniem ciągłym, termin ten należy liczyć od ostatniego ze zdarzeń składających się na to zachowanie (wyrok SN z 19 grudnia 1997 r., sygn. I PKN 443/97).

Pracownikowi przysługuje odszkodowanie na podstawie art. 94³ § 4 k.p., gdy na piśmie powołał się na stosowanie wobec niego mobbingu i z tego powodu rozwiązał umowę o pracę, a mobbing rzeczywiście miał miejsce. Jeżeli pracodawca odmawia wypłaty odszkodowania, twierdząc, że mobbing nie był stosowany, pracownik może dochodzić zapłaty odszkodowania przed sądem pracy.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 6 lutego 2009 r. (sygn. I PK 147/08), przesłanką dochodzenia odszkodowania z art. 94³ § 4 k.p. jest rozwiązanie przez pracownika umowy o pracę

wskutek mobbingu, nie jest natomiast konieczne, aby mobbing był wyłączną przyczyną rozwiązania umowy.

W przypadku rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracodawcy mamy do czynienia ze zbiegiem podstaw żądania odszkodowań, tj. obok art. 94³ § 4 k.p. podstawę taką stanowi

także art. 55 § 11 k.p. Podkreślić przy tym należy, że odszkodowanie na podstawie art. 55 § 11 k.p. i odszkodowanie na podstawie art. 94³ § 4 k.p. przysługują niezależnie od siebie, ponieważ inny jest ich tytuł (mobbing nie zawsze musi być ciężkim naruszeniem podstawowych obowiązków przez pracodawcę).

Justyna Drabińska
aplikant radcowski,
pracownik samorządowy

Podstawa prawna:

Ustawa z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 944 ze zm.).

Przedawnienie roszczeń ze stosunku pracy

Znajomość regulacji przedawnienia roszczeń jest szczególnie istotna w postępowaniu przed sądem pracy. Upływ czasu ma istotny wpływ na istnienie praw i określonych skutków prawnych pomiędzy stronami stosunku pracy – przede wszystkim może spowodować niemożność skutecznego dochodzenia roszczeń bądź ich wygaśnięcia.

Instytucja przedawnienia roszczeń ze stosunku pracy została unormowana w dziale czternastym kodeksu pracy. Wyjątek stanowi roszczenie dotyczące umyślnego wyrządzenia przez pracownika szkody w mieniu pracodawcy – w takim przypadku będą miały zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego.

Regulacje dotyczące przedawnienia zawarte w przepisach prawa pracy mają zastosowanie do wszelkich roszczeń ze stosunku pracy bez względu na podstawę ich nawiązania (tj. umowa o pracę, mianowanie, powołanie, wybór), a przedmiotem przedawnienia są roszczenia pracowników i pracodawcy zarówno majątkowe (np. o zapłatę wynagrodzenia), jak i niemajątkowe (np. o udzielenie zaległego urlopu wypoczynkowego).

Terminy przedawnienia roszczeń

Roszczenia ze stosunku pracy ulega przedawnieniu **z upływem 3 lat** od dnia, w którym stało się wymagalne (art. 291 § 1 k.p.).

Roszczenie jest wymagalne wówczas, gdy wierzyciel (pracownik lub pracodawca) może wymagać, aby świad-

czenie zostało spełnione, a dłużnik jest zobowiązany do spełnienia tego zobowiązania.

Termin wymagalności może być oznaczony w umowie lub wynikać z przepisów ustawy bądź innego aktu prawnego obowiązującego u pracodawcy, tj. układu zbiorowego, regulaminu pracy, regulaminu wynagradzania.

Wyjątki od zasady trzyletniego przedawnienia

Od zasady trzyletniego przedawnienia roszczeń ustawodawca przewidział odstępstwa:

- roszczenie pracodawcy o naprawienie szkody wyrządzonej przez pracownika wskutek niewykonania lub ненаależytego wykonania obowiązków pracowniczych ulega przedawnieniu z upływem 1 roku od dnia, w którym pracodawca dowiedział się o wyrządzeniu przez pracownika szkody, nie później jednak niż z upływem 3 lat od jej wyrządzenia;
- roszczenie pracodawcy o naprawienie szkody wyrządzonej umyślnie przez pracownika przedawnia się z upływem 3 lat od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie zobowiązanej do jej naprawienia, albo z upływem 10 lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie powodujące szkodę (art. 442 § 1 k.c.);
- roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem organu powołanego do rozstrzygania sporów (sądu lub komisji pojednawczej), jak również roszczenie stwierdzone ugodą zawartą przed takim organem ulegają przedawnieniu z upływem 10 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia lub zawarcia ugody.

Terminy przedawnienia mają charakter bezwzględnie obowiązujący, tzn. nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną.

Oznacza to, że strony stosunku pracy nie mogą w drodze umowy ani w żadnym innym akcie, na podstawie którego powstaje stosunek pracy, zmienić terminów przedawnienia ustanowionych w kodeksie pracy. Takie postanowienia będą z mocy prawa nieważne.

Początek biegu terminu przedawnienia

W praktyce niezwykle istotne jest właściwe określenie początku biegu terminu przedawnienia. Nie zawsze dzień rozwiązania umowy o pracę jest początkiem biegu terminu przedawnienia.

Na przykład termin przedawnienia roszczeń wywodzonych z dokonania szkody na osobie co do zasady jest liczony od momentu ujawnienia szkody, a nie od zdarzenia wywołującego szkodę.

Roszczenia o zadośćuczynienie wynikające z doznania rozstroju zdrowia na skutek dyskryminacyjnych praktyk pracodawcy stają się wymagalne nie wcześniej niż od momentu ujawnienia się dolegliwości, które w ocenie pracownika są skutkiem tych działań.

Z kolei w uchwale z 20 lutego 1980 r. (sygn. akt V PZP 61/79) SN stwierdził, że bieg przedawnienia roszczenia pracownika o urlop wypoczynkowy rozpoczyna się ostatniego dnia roku kalendarzowego, w którym pracownik uzyskał prawo do urlopu, chyba że przepisy szczególne kodeksu pracy lub innych aktów

normatywnych przewidują obowiązek pracodawcy udzielenia urlopu w innym terminie.

Zawieszenie i przerwanie biegu przedawnienia

W art. 293 k.p. uregulowana jest **instytucja zawieszenia biegu terminu przedawnienia**. Bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu na czas trwania przeszkody, gdy z powodu siły wyższej uprawniony nie może dochodzić przysługujących mu roszczeń przed właściwym organem powołanym do rozstrzygania sporów.

Pod pojęciem siły wyższej należy rozumieć wszelkie zdarzenia pochodzące z zewnątrz (niezależne od człowieka), których nie można było przewidzieć lub którym nie można było zapobiec, np. powódź, trzęsienie ziemi, pożar. Siłą wyższą nie jest przyczyna leżąca po stronie osoby, której przysługuje uprawnienie do dochodzenia roszczenia, np. pobył w więzieniu, choroba.

Czym innym niż zawieszenie terminu przedawnienia roszczeń jest **przerwanie biegu przedawnienia**. Zgodnie z art. 295 § 1 k.p. bieg przedawnienia przerywa się:

- przez każdą czynność przed właściwym organem powołanym do rozstrzygania sporów lub egzekwowania roszczeń przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia, ustalenia, zaspo-

- kojenia lub zabezpieczenia roszczenia (np. złożenie pozwu do sądu);
- przez uznanie roszczenia.

Przerwanie biegu przedawnienia powoduje, że miniony okres przedawnienia staje się nieważny i należy je liczyć od nowa. Po każdym przerwaniu przedawnienie biegnie od nowa.

Jeżeli przerwa biegu przedawnienia nastąpiła wskutek przedsięwzięcia czynności przed właściwym organem (np. sądem, komornikiem), przedawnienie to nie biegnie, dopóki wszczęte postępowanie nie zostanie zakończone.

W art. 294 k.p. prawodawca przewidział przypadki przedłużenia okresu przedawnienia. Przedawnienie w przypadku osoby, która nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych albo co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, nie może skończyć się wcześniej niż z upływem 2 lat od dnia ustanowienia albo od dnia ustalenia przyczyny jego ustanowienia. Jeżeli termin przedawnienia wynosi 1 rok, jego bieg liczy się od dnia ustanowienia przedstawiciela ustawowego albo od dnia, w którym ustała przyczyna jego ustanowienia.

Przedawnione roszczenie

Roszczenie przedawnione ze stosunku pracy nie wygasa – przekształca się w tzw.

zobowiązanie niezupełne (naturalne). Oznacza to, że po upływie terminu przedawnienia podmiot zobowiązany może dobrowolnie spełnić świadczenie.

Organ powołany do rozstrzygania sporów ze stosunku pracy (sąd lub komisja pojednawcza) upływ terminu przedawnienia uwzględnia jedynie na wniosek pozwanego. Jeżeli pozwany nie podniesie zarzutu przedawnienia, sąd nie może uwzględnić upływu przedawnienia z urzędu.

Roszczenia przedawnione nie można dochodzić (art. 292 k.p.). Wyjątkiem jest sytuacja, gdy ten, przeciwko któremu przysługuje roszczenie, zrzeknie się korzystania z przedawnienia. Do zrzeczenia się dochodzi poprzez złożenie stosownego oświadczenia woli przez dłużnika (nie jest wymagana forma pisemna, oświadczenie woli może być dorozumiane). Należy jednak pamiętać, że zrzeczenie się korzystania z przedawnienia dokonane przed upływem tego przedawnienia jest nieważne.

Justyna Drabińska
aplikant radcowski,
pracownik samorządowy

Podstawa prawna:

Ustawa z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 944 ze zm.).

FINANSE I MAJĄTEK

Dotacje dla szkół niepublicznych po zmianie ustawy o systemie oświaty

Parlament RP przyjął zmiany w ustawie o systemie oświaty. Zmiany te dotyczą m.in. zasad udzielania dotacji dla szkół niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych oraz dla szkół publicznych prowadzonych przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego.

Dotacje za absolwentów

Uszczegółowiono przepisy o dotowaniu absolwentów, którzy kończą zajęcia dydaktyczno-wychowawcze w kwietniu lub czerwcu (art. 80 ust. 3i oraz art. 90 ust. 2f, 3h–3j). Kwestia dotacji za wakacje budziła od dawna wątpliwości i była różnie interpretowana w jednostkach samorzą-

du terytorialnego. Przepisy doprecyzowują obowiązek dotowania absolwentów w okresie od miesiąca następującego po miesiącu, w którym ukończyli szkołę, do końca roku szkolnego, ponieważ – jak wynika z uzasadnienia – mimo że część uczniów opuszcza szkołę, jej funkcjonowanie wiąże się z pewnymi stałymi wy-

datkami, jak np. wynagrodzenia, koszty utrzymania bazy lokalowej.

Nowe przepisy zapewniają podstawę prawną do wypłaty dotacji za absolwentów również za rok szkolny 2011/2012.

Dotacje uzależnione od frekwencji w szkołach dla dorosłych

Zasadnicza zmiana dotyczy obecności ucznia w szkole niepublicznej (o uprawnieniach szkoły publicznej), w której

nie jest realizowany obowiązek szkolny lub obowiązek nauki. Otrzymanie dotacji za dany miesiąc jest uzależnione od obecności ucznia w szkole. Warunkiem jest uczestnictwo w co najmniej 50% zajęć obowiązkowych w danym miesiącu (art. 90 ust. 3).

Podobne zasady w udzielaniu dotacji dotyczą niepublicznych szkół artystycznych o uprawnieniach szkół publicznych.

Zmiany wprowadzone nowelizacją ustawy obowiązują od 31 sierpnia 2012 r.,

jednak zasady rozliczania dotacji na podstawie obecności uczniów wchodzą w życie od 1 stycznia 2013 r.

Andrzej Pery

Podstawa prawna:

Ustawa z 27 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 979).

Zmiana wysokości zasiłków rodzinnych wpłynie na wysokość stypendium szkolnego

Od 7 września obowiązuje nowe rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych. Dyrektor szkoły, wychowawcy oraz pedagog szkolny powinni być świadomi, w jakich przypadkach uczeń może ubiegać się o pomoc.

Dochód na członka rodziny upoważniającego do przyznania zasiłku rodzinnego od 1 listopada 2012 r. do 31 października 2014 r. będzie wynosił:

- 539 zł (obecnie 504 zł);
- 623 zł (obecnie 583 zł), gdy członkiem rodziny jest dziecko z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Od 1 listopada 2014 r. kwoty te wzrosną odpowiednio do 574 zł oraz 664 zł.

Miesięczna wysokość niektórych zasiłków rodzinnych od 1 listopada 2012 r. wyniesie:

- 106 zł na dziecko w wieku 5–18 lat;
- 115 zł na dziecko w wieku 18–24 lata.

Zmiana wysokości stypendium szkolnego

Warto w tym miejscu przypomnieć, że od wysokości zasiłku na dziecko w wieku 5–18 lat zależy wysokość stypendium szkolnego przyznawanego decyzją wójta (burmistrza lub prezydenta miasta). Za wrzesień oraz październik wysokość

stypendium wynosi od 72,80 zł do 182 zł miesięcznie (i wynika z obecnej wysokości zasiłku rodzinnego – 91 zł). **Od listopada stypendium szkolne będzie się mieścić w widełkach od 84,80 zł do 212 zł miesięcznie.** O tej zmianie warto poinformować rodziców, których dzieci otrzymują stypendia (powinni sprawdzić, czy gmina zmieniła wysokość stypendium od listopada bieżącego roku).

Rozporządzenie wprowadza nowe dodatki do zasiłku rodzinnego oraz inne nowe zasiłki. Poniżej najistotniejsze z punktu widzenia ucznia i jego rodziny dodatki do zasiłku rodzinnego:

- z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego – 400 zł miesięcznie;
- z tytułu samotnego wychowywania dziecka – 170 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż 340 zł na wszystkie dzieci;
- z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej – 80 zł miesięcznie na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego;
- z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – 60 zł miesięcznie na dziecko w wieku do 5 roku życia oraz 80 zł miesięcznie na dziecko w wieku 5–24 lata;
- z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego – 100 zł na dziecko;
- z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania: – 90 zł miesięcznie na dziecko

w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadgimnazjalnej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej lub gimnazjum w przypadku dziecka lub osoby uczącej się legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności; – 50 zł miesięcznie na dziecko w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, w przypadku dojazdu do szkoły ponadgimnazjalnej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadgimnazjalnej.

Dyrektor szkoły lub pedagog powinien umieć podpowiedzieć rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, jaką pomoc na dziecko mogą uzyskać z opieki społecznej.

Andrzej Pery

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Rady Ministrów z 10 sierpnia 2012 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 959).

Awans zawodowy a status nauczyciela

Warunek bycia nauczycielem, wychowawcą lub pracownikiem pedagogicznym zatrudnionym w placówkach określonych w art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela musi być spełniony w dniu składania wniosku o przyznanie kolejnego stopnia awansu zawodowego, a nie w dniu wydania decyzji w sprawie.

Stanowisko powyższe wyraził Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z 18 lutego 2011 r. Skład orzekający podkreślił, że z literalnej wykładni art. 9b ust. 1 i 3 w zw. z art. 3 KN wynika, że stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego można nadać jedynie osobie będącej nauczycielem, tj. zatrudnionej w placówce wymienionej w art. 1 ust. 1 ustawy, przy czym stopień awansu zawodowego nadawany jest na wniosek nauczyciela. Ustawowe wyznaczenie terminu wnioskowania i terminu wydania decyzji o nadaniu stopnia awansu zawodowego w postępowaniu wszczynanym jedynie na wniosek oznacza, że organ orzekający zobowiązany jest przy wydawaniu decyzji do oceny spełnienia

wymagań do nadania stopnia awansu zawodowego na dzień wnioskowania. W postępowaniu administracyjnym wszczynanym na wniosek ustawowe warunki do jego uwzględnienia powinny być bowiem spełnione – jeżeli przepis nie stanowi inaczej – na dzień jego złożenia, skoro dopiero wtedy wnioskodawca ma prawo oczekiwać uwzględnienia jego żądania.

W omawianym wyroku NSA zaznaczył ponadto, że uzyskanie stopnia awansu zawodowego nauczyciela mianowanego w dniu orzekania przypadającym po dniu utraty zatrudnienia w szkole, oznacza – w świetle art. 9a ust. 2 Karty Nauczyciela – możliwość nawiązania przy kolejnym zatrudnieniu stosunku pracy z uwzględnieniem nadanego stopnia awansu zawodowego.

Justyna Drabińska
aplikant radcowski,
pracownik samorządowy

Wyrok NSA z 18 lutego 2011 r., sygn. akt I OSK 1478/10.

PYTANIA I ODPOWIEDZI

Zmiany kadrowe w trakcie roku szkolnego

Pytanie: *W zatwierdzonym przez organ prowadzący arkuszu organizacji dla szkoły podstawowej przewidziano 2 oddziały klas pierwszych – po 17 w każdej klasie, łącznie 34 uczniów. Niestety 5 września okazało się, że 3 dzieci nie będzie chodziło do tej szkoły. Pozostało 31 uczniów. Burmistrz postanowił połączyć klasy w jeden oddział. W takiej sytuacji jeden nauczyciel traci etat, a nauczycielowi języka angielskiego i religii etat obniża się o 2 godziny. Czy prawo pozwala na takie zmiany kadrowe w trakcie roku szkolnego?*

Odpowiedź: W placówce feryjnej obowiązują zapisy Karty Nauczyciela, w której czytamy, że wszelkie zmiany kadrowe powinny się odbyć z końcem roku szkolnego po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu, czyli do końca marca (art. 20 ust. 3). W wyjątkowych przypadkach (art. 20 ust. 5) można skrócić okres wypowiedze-

nia, ale decyzję należy podejmować w czasie pracy szkoły, czyli najpóźniej w czerwcu.

Ponieważ zatrudnienie nauczycieli wynikało z arkusza organizacji zatwierdzonego przez organ prowadzący, w trakcie roku szkolnego nie ma podstawy prawnej do zwolnienia lub zmniejszenia liczby godzin nauczycielowi. We wrześniu nie można zmienić arkusza, jeśli zmiana taka powoduje zmniejszenie lub ograniczenie zatrudnienia nauczycieli.

Jedynym możliwym prawnym rozwiązaniem jest zawarcie porozumienia stron pomiędzy nauczycielem i dyrektorem. Nauczyciel musi zatem wyrazić zgodę na zmianę zatrudnienia lub zwolnienie. W innym przypadku nauczyciel może z powodzeniem egzekwować swoje prawa w sądzie pracy.

Andrzej Pery

W KOLEJNYCH NUMERACH

- **Kształcenie specjalne po zmianie rozporządzenia**
- **Zmiany w pomocy psychologiczno-pedagogicznej**
- **Kwalifikacje do nauczania języków obcych**
- **Współpraca szkoły z rodzicami**
- **Zasady organizacji kiermaszów w szkole**

 Monitor Prawny Dyrektora
MIESIĘCZNIK DYREKTORA SZKOŁY

Wydawca:

Dr Josef Raabe Spółka Wydawnicza Sp. z o.o.
Wola Plaza, ul. Młynarska 8/12
01-194 Warszawa
tel. (22) 244 84 00, faks (22) 244 84 10
e-mail: monitor@raabe.com.pl
www.raabe.com.pl

Rejestr przedsiębiorców: KRS 0000118704
(Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy
w Warszawie,
XII Wydział Gospodarczy KRS)
REGON: 011864960
NIP: 526-13-49-514
Kapitał zakładowy: 50 000 zł

Zamówienia i prenumerata:

tel. (22) 244 84 00,
faks (22) 244 84 10
e-mail: raabe@raabe.com.pl

Redakcja:

Redaktor prowadzący: Andrzej Pery
Kierownik projektu: Renata Grochowska-Siudaj
Sekretarz redakcji: Eliza Otto
Projekt graficzny: Marzena Rosochacz
Skład: Graphics & Design Studio
Marcin Ziółkowski
Nakład: 4000 egz.

© Copyright by Dr Josef Raabe Spółka
Wydawnicza Sp. z o.o., Warszawa 2005

Uwaga!

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Żadna część publikacji nie może być kopiowana ani rozpowszechniana w jakiegokolwiek postaci bez zgody wydawcy, gdyż stanowi to naruszenie Ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Wydawnictwo nie ponosi odpowiedzialności za skutki decyzji podjętych na podstawie artykułów zamieszczonych w publikacji.